

UVODNIK GOSTUJOČEGA UREDNIKA

Projekt MSNZ je nedvomno eden najpomembnejših dogodkov na poti v samostojno Slovenijo. Maja 1990 so nastale razmere, ko se je morala osnovati tajna skupina posameznikov, ki so s poglobljenim znanjem o odporu nase prevzeli tako veliko breme in sprva nepovezano, nato pa povezano začeli organizirati skupine. Nato so te skupine dobile skupni imenovalec v nazivu MSNZ. Projekt se je oblikoval na podlagi odvzema orožja slovenski TO in spoznanja, da bi v prihajajočem spopadu ostali brez možnosti obrambe in uporabe orožja. Dejavno udeležene organizatorje MSNZ je vodilo domoljubje in lahko rečemo, da je bilo njihovo delovanje kot nekakšna šola za nasilnejše dogodke, ki so sledili poletu 1991. Vojna za Slovenijo ni trajala samo deset dni junija in julija 1991, ko so potekala bojna udejstvovanja med slovensko in jugoslovansko stranjo. Za nekatere posameznike so dejavnosti potekale že vse od maja 1990 in so trajale do oktobra 1991, ko so zadnji vojaki JLA zapustili ozemlje Republike Slovenije. Kot je bilo že zapisano in bo tudi v tem zborniku, so se resne priprave za osamosvojitve začele v poznopomladanskih dnevih leta 1990, ko je bilo treba preurediti varnostne sile in organizacijsko pripraviti strukture, ki so eno leto pozneje z orožjem obranile samostojnost Slovenije. Na to nas seveda spominjata tudi dva praznika: dan veteranov vojne za Slovenijo in dan suverenosti. Zgodovinopisje je na to tematiko že dalo nekatere odgovore in rezultate. Vendar so tri desetletja zadosten razlog, da ponovno spregovorimo o dogodkih, ki so pomembni za nadaljnji obstoj države in razvoj njenega varnostnega sistema.

Težave pri raziskovanju projekta MSNZ so večplastne in so podrobneje opisane v enem izmed prispevkov, vendar le za pokušino omenimo, s katerimi izzivi se mora spoprijeti posameznik, ki želi vedeti več: poimenovanje projekta (jezikovno in

vsebinsko); trajanje projekta (maj–avgust–oktober); ohranitev arhivskega gradiva; značilnosti organiziranja projekta. Vsi štirje izzivi pa so med seboj prepleteni in vplivajo drug na drugega. Namen te številke revije Vojaška zgodovina je predstaviti širši javnosti, kako je nastajal projekt MSNZ in njegov pomen za osamosvojitvene procese. Žal pa objavljeni prispevki ne morejo odgovoriti na vsa vprašanja, to pa se vidi tudi pri poenotenju posameznih stališč, npr. različnih zapisih naziva projekta.

Tako kot priprava na osamosvojitve je tudi priprava te številke revije (raziskave, pisanje besedil, lektoriranje, urednikovanje in tisk) potekala več mesecev, od zamisli in začetkov pogovorov z avtorji v pomladanskih mesecih 2019 pa vse do izida konec leta 2020. Vsebinsko smo se poskusili osrediniti na oblikovanje MSNZ na Dolenjskem in na območju Vzhodnoštajerske pokrajine. Zaradi tematike je bila osnovna zamisel pridobiti samo pričanja ali prispevke organizatorjev. Ker je bilo število udeležencev razmeroma majhno, je tudi število prispevkov majhno. Prvi prispevki so splošne narave in tematiko predstavljajo z zgodovinskega stališča, etike in pogleda strateškega komuniciranja. Preostali pa se podrobno ukvarjajo z dogodki na Dolenjskem ter na območju vzhodne Štajerske in natančneje predstavljajo, kaj in kako je deloval projekt MSNZ na teh območjih. Trije avtorji so celo dejavno sodelovali v opisanih dogodkih.

Pri pripravi revije so sodelovali tudi Zveza veteranov vojne za Slovenijo, Policijsko veteransko društvo Sever oziroma njegov odbor za Dolenjsko in Belo Krajino ter Vojaški muzej Slovenske vojske. Avtorji posameznih prispevkov so predstavniki teh ustanov ali pa zunanji poznavalci: Jure Gašparič je direktor Inštituta za novejšo zgodovino, Albin Gutman in Miran Fišer sta bila med soorganizatorji projekta, Simon Korez je dalj časa delal na področju odnosov z javnostmi v Slovenski vojski, Franci Povše je bil med soorganizatorji projekta, Matjaž Ravbar je kustos Vojaškega muzeja Slovenske vojske in Marjan Vešnar je dalj časa delal v civilno-vojaškem sodelovanju. Poleg teh so pri pripravi številke revije sodelovali še Šola za tuje jezike z lektoriranjem, Anton Klobčaver in Marjan Grabnar, oba iz Zveze veteranov vojne za Slovenijo, z organiziranjem in Knjižnično-informacijski in založniški center Ministrstva za obrambo s tehničnim urejanjem in oblikovanjem.

Revija Vojaška zgodovina z zgodovinskega stališča prinaša najbolj celovito, kolikor se da nepristransko in na enem mestu zbrano zgodbo projekta MSNZ na Dolenjskem in Štajerskem. Prikaže njegov razvoj, značilnosti in posebnosti, od začetkov maja pa vse do ukinitve oktobra 1990. Kot zgodovinar se zavedam, da

so se nekatere podrobnosti v treh desetletjih izgubile in žal zaradi pomanjkanja arhivskega gradiva ne bomo imeli odgovorov na vsa odprta vprašanja.

Na tem mestu se ponovno zahvaljujem vsem avtorjem in sodelavcem, da je ta zbornik prispevkov lahko nastal in da s tem prispeva k razumevanju dogodkov izpred treh desetletij.